

Inspiratiedocument

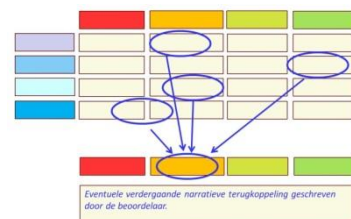
Richten en toetsen met rubrics

Februari 2015

Willibrord Huisman

Toetsteam curriculumherziening

Deze notitie is bedoeld voor onderwijsontwikkelaars die nieuw onderwijs ontwikkelen of bestaand onderwijs willen verbeteren, en die overwegen om daar rubrics voor in te zetten. Ze bouwt voort op de zelfstudiepowerpoint "Toetsing, terugkoppeling, beoordeling" (↓) en gebruikt het daar gepresenteerde begrippenkader.

Uitgebreidere informatie is online beschikbaar via:

<https://www.radboudumc.nl/Onderwijs/Docenten/Pages/Toetsing.aspx>

Dit document maakt onderdeel uit van de reeks inspiratiedocumenten welke in het kader van de curricula 2015 zijn geproduceerd:

- [Toetsing in het nieuwe curriculum](#)
- [ICT in het onderwijs in het nieuwe curriculum](#)
- [Medisch simulatieonderwijs in het nieuwe curriculum](#)
- [Basisprincipes van studeren in de nieuwe Nijmeegse bachelorcurricula](#)

Inhoudsopgave

1. Over rubrics	4
1.1 Wat is een rubric?	4
1.2 Waarom zijn rubrics zo 'hot'?	5
1.3 Wie gebruiken de rubric?.....	5
1.4 Hoe ontwikkel je een rubric?	8
2. Hoe ziet een rubric eruit?	10
2.1 Wat staat er van boven naar beneden?	10
2.2 Wat staat er van links naar rechts?.....	10
2.3 Wat staat er in de cellen?	11
2.4 Waar dient de schrijfruimte voor?.....	11
2.5 Hoe bereken je het eindoordeel?	12
Berekende totaalscore	12
Van totaalscore naar eindoordeel	13
Compenseren, maar niet vergeten	13
Zeldzame grensgevallen.....	13
3. Verder studeren.....	14
4. Meer informatie en ondersteuning.....	14

1. Over rubrics

1.1 Wat is een rubric?

Een rubric, ook wel scoring rubric, is een *uitgeschreven* voorschrift voor het waarden van van een prestatie (veelal gedrag of een product).

De rubric heeft meestal de vorm van een vooraf ingevulde tabel. In de tabel betreft elke rij één *criterium* en elke kolom een *waardering*, bijvoorbeeld een cijfer, of een aanduiding als 'onvoldoende' of 'zeer goed', of een ontwikkelingsniveau, zoals 'beginner' of 'expert'. In elke cel staat een *descriptor*, die de kwaliteit van de prestatie beschrijft die voor het betreffende criterium tot de betreffende waardering leidt.

Waardering Criterium	onvoldoende	voldoende	goed
Visueel	Een ppt of ander visueel hulpmiddel ontbreekt, of het is er wel maar leidt af, of draagt vrijwel niets bij.	Gebruik van ppt of bord of ander middel ondersteunt meestal enigszins de presentatie.	Gebruik van ppt, bord of ander middel draagt goed bij aan de presentatie.
Structuur	De presentatie heeft geen herkenbare vorm.	De presentatie heeft een duidelijke vorm en deze is meestal adequaat.	De vorm van de presentatie is goed gekozen en wordt consequent aangehouden.
Inhoud	De spreker heeft geen duidelijk punt te melden of het punt is incoherent.	De strekking van het betoog is grotendeels duidelijk en coherent.	Het betoog is coherent en bevat nieuwe en verhelderende gezichtspunten.
Spreker	De spreker komt ongeïnspireerd over en/of heeft te weinig aandacht voor het publiek.	De spreker is verstaanbaar en duidelijk en heeft enige aandacht voor het publiek.	De spreker is overtuigend en interacteert goed met het publiek.

Snel – in een half uurtje bedacht – voorbeeld van een rubric voor vier criteria op drie waarderingsniveaus en dus twaalf descriptoren. Waarschijnlijk ziet u direct allerlei gebreken en discussiepunten. Door met collega's, studenten, en externe betrokkenen zo'n rubric te verbeteren ontstaat niet alleen een voor ieder bruikbaar instrument, maar ook meer begrip voor onderlinge verwachtingen en duidelijker richting aan het leren, het onderwijs, en de toetsing.

De beoordelaar bepaalt per criterium welke descriptor het beste past bij de prestatie die de student geleverd heeft. Fysiek komt dit neer op het omcirkelen of aanklikken van de tabelcellen die van toepassing zijn. Dit leidt dan tot een waardering voor elk criterium. Eventueel kan er vervolgens over de criteria onderling nog een weging worden toegepast. De som is de waardering voor de prestatie als geheel.

Een dergelijke rubric kan worden ingezet voor beoordeling, maar ook (en bovendien) voor educatieve toetsing, eventueel door de student zelf of door studenten onderling, en tevens voor oriëntatie op de doelen. Het grote voordeel ten opzichte van lege beoordelingstabellen is dat de tekst in de cellen, indien goed geformuleerd, een belangrijk deel van de onderbouwing van het oordeel en van de narratieve terugkoppeling geeft.

Het woord 'rubric' (= rubriek) betekent van oorsprong 'liturgisch voorschrift'. Dat wordt geschreven in rode (*ruber*) letters. Het is verwarrend omdat 'rubriek' ook 'categorie' betekent. Dit zal de reden zijn waarom 'rubric' in Nederland meestal niet vertaald wordt.

1.2 Waarom zijn rubrics zo 'hot'?

Rubrics maken expliciet wat eerst impliciet was.

In traditioneel onderwijs volgde de student een cursus, destilleerde uit de colleges en boeken onbewust waar het om ging, leerde ijverig, ging naar een tentamen, voerde een gesprek en kreeg een cijfer. Voor de docenten was het misschien helder waar het om ging en hoe er beoordeeld werd, maar het werd niet opgeschreven. Voor de studenten was het onhelder. Als ze een onvoldoende kregen, was hun conclusie 'ik had pech met deze examinerator' of 'ik heb ook niet hard genoeg gestudeerd', of, erger, 'ik ben niet goed genoeg hiervoor'.

Inmiddels is het voor docenten meestal wél helder waar het om gaat. Ze formuleren nu eindkwalificaties en cursusdoelen en leiden daar de toetsing en het onderwijs uit af. Maar voor de studenten krijgt dit pas betekenis als zij de cursus gedaan hebben. Wat zij nodig hebben, is *tevoren* een beschrijving van de kwaliteit van de verwachte prestatie. Daar kunnen ze zichzelf aan toetsen en daarnaartoe kunnen ze hun eigen studiep pad kiezen.

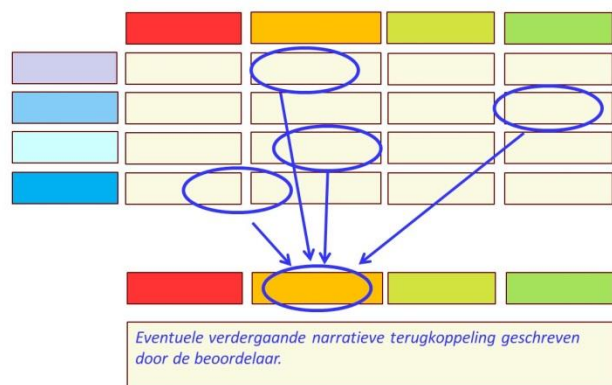
Het ontwikkelen en vervolgens educatief én beoordelend gebruiken van rubrics brengt dit alles bij elkaar, omdat studenten, docenten en beoordelaars *dezelfde* rubric gebruiken.

1.3 Wie gebruiken de rubric?

a) Onderwijsontwikkelaars (docenten, studenten, werkveldbetrokkenen) ontwikkelen de rubric, veelal in een intensief en iteratief proces van ontwikkelen, uitproberen, evalueren, bijstellen, etcetera. Daardoor wordt voor allen helder wat de werkelijke leerdoelen, de relevante beoordelingscriteria, en de verwachte prestatieniveaus zijn.

b) Examinatoren gebruiken de rubric om een zo veel mogelijk gefundeerd, valide en betrouwbaar oordeel te kunnen geven over de studentprestatie, en om dat oordeel tegenover de student te onderbouwen.

- "Alsjeblieft, aan de omcirkelde cellen kun je zien hoe ik je prestatie op die criteria gewaardeerd heb en hoe ik daardoor tot dit oordeel ben gekomen."
- "Bovendien heb ik in het veld onder de rubric nog een extra punt van aandacht voor je opgeschreven, dat je kunt gebruiken in je verdere studie."

- c) **Examinatoren** gebruiken de rubric om te bepalen hoe zij de toetsing uitvoeren.
- "Nu heb ik deze student zorgvuldig ondervraagd, maar uiteindelijk heb ik voor twee criteria onvoldoende informatie om daarop te kunnen waarderen. Ik moet de vragen anders stellen. Misschien maar eens de kunst afkijken bij een andere examinator."
- d) **Begeleiders** (mentoren, inhoudelijk deskundigen) gebruiken de rubric om te onderzoeken hoe de student of studenten presteren op enkele of alle criteria. Daar stemmen ze hun begeleiding en andere onderwijsactiviteiten op af.
- e) **Studenten** gebruiken de rubric om hun studiegedrag te richten op de doelen en bij te sturen. Zelfstandig of in onderlinge wisselwerking schatten zij ermee in hoe ze presteren op de criteria, waar ze mee verder moeten, en waar ze al tevreden over zijn.

f) **Studenten** gebruiken de rubric bij het begin van een onderwijseenheid om hun uitgangspositie en hun persoonlijke leerdoelen (verwachtingen, ambities) te bepalen, binnen het raamwerk van de door de onderwijseenheid uitgezette (en te toetsen) doelen.

Zelftoets, bij aanvang van module

Aanvullende opmerkingen door de student.					

Ambitie, bij aanvang (persoonlijke leerdoelen)

"Bovendien kan ik straks ..."					

- "Ik denk dat ik op dit criterium nu onvoldoende presteer; dus daar wil ik hard aan werken."
- "Op dit criterium wil ik op hoog niveau presteren want daar wil ik mee verder."
- "Ik ben op deze punten tevreden met een voldoende want ik ga hier later toch niet mee door."
- "Bovendien wil ik met behulp van deze onderwijseenheid dat-en-dat bereiken, hoewel dat niet in de leerdoelen staat. Ik ga dat als extra criterium aan de rubric toevoegen."

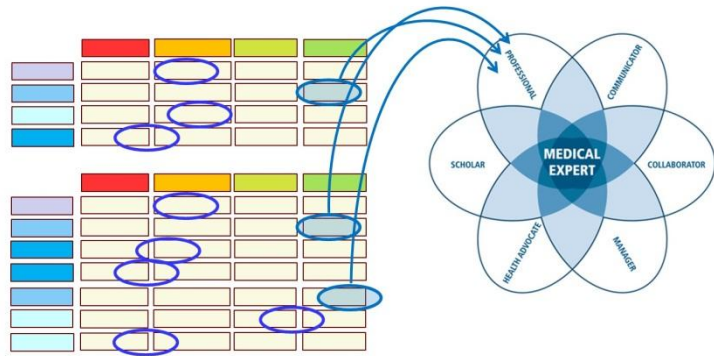
g) **Studenten** krijgen, na een beoordeling, de rubric met de waarderingen, het eindoordeel, en eventuele nadere persoonlijke terugkoppeling. Daarmee evalueren ze hun voortgang en trekken conclusies over hun verdere activiteiten.

- "De eindcijfers die ik krijg zijn telkens wel voldoende of goed, maar op criteria die met manuele vaardigheden te maken hebben scoor ik altijd maar net voldoende en soms onvoldoende. Ik moet daar meer op oefenen en begeleiding vragen."

Module X									
A						A			
B						B			
C						C			
D						D			
Eventuele extra terugkoppeling									
Module Y									
A									
B									
C									
D									
Eventuele extra terugkoppeling									
Module Z									
A									
B									
C									
D									
Eventuele extra terugkoppeling									

h) Studenten kunnen van bepaalde soorten rubrics de deelwaarderingen koppelen aan competenties en daarmee de mate van verwerving van die competenties aantonen.

- "Met de waardering die ik kreeg voor het criterium 'omgang met de patiënt' uit deze stage laat ik zien hoe ver ik ben in de competentie 'professioneel gedrag'."

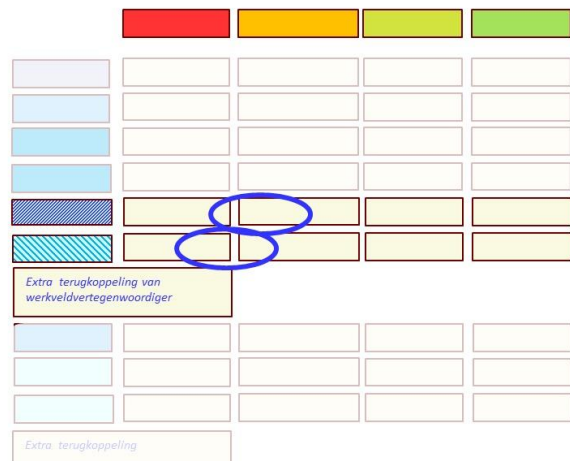

i) Onderwijsontwikkelaars gebruiken de detailscores van alle gebruikte rubrics om conclusies te trekken over de effectiviteit van de opleiding.

- "Op criteria die te maken hebben met zelfstandig schrijven scoort driekwart van de studenten in het algemeen laag. We moeten daar meer aandacht aan besteden."

j) Externe deskundigen beoordelen studentpresaties op bepaalde criteria zonder zich met de overige criteria in te hoeven laten.

- "Als patiënt merk ik dat deze student weliswaar wat stuntelig uit zijn woorden komt, maar me wel vertrouwen weet te geven."
- "Als logopedist hoor ik dat deze student stemproblemen zal ontwikkelen als hij zo doorgaat. Ik waardeer zijn 'stemgebruik' met onvoldoende."

k) Toetskundigen analyseren de waarderingen statistisch en kunnen zo uitspraken doen over de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid op het niveau van criteria.

- "Op dit criterium liggen de waarderingen van examiner A gemiddeld flink lager dan van examiner B. Kennelijk is er iets niet helder aan de descriptoren."

l) Visitatiecommissies en andere vertegenwoordigers van de samenleving of van het werkveld krijgen door de rubrics een snel overzicht over de relevante criteria, hun betekenis, en de verwachte niveaus.

- "Aan dit aspect besteden ze veel aandacht en de studenten moeten ook behoorlijk wat presteren om hier een voldoende op te krijgen."

1.4 Hoe ontwikkel je een rubric?

Het ontwikkelen van een rubric lijkt op het ontwikkelen van een toets met beoordelingsschema. Alleen is er niets geheims aan: studenten doen mee.

- ❖ Formeer een ontwikkelteam van betrokkenen. Denk aan:
  - onderwijsontwikkelaars,
  - toetskundigen en examinatoren,
  - begeleiders,
  - studenten,
  - werkveldvertegenwoordigers.
- ❖ Kijk in nauwe en wijde kring om u heen. Er is alle kans dat er elders al rubrics gemaakt zijn die u kunt overnemen of als inspiratiebron gebruiken. Zie [↓](#) 3 Verder lezen.
- ❖ Onderzoek wat het beleid van de opleiding is inzake rubrics. Sommige ontwerpvariabelen kunnen beter op opleidingsniveau worden vastgelegd. Bijvoorbeeld: de beoordelingsschaal, de wijze waarop het eindoordeel uit de totaalscore bepaald wordt, en de definitie van criteria die ook in andere rubrics voorkomen.
- ❖ Onderzoek de doelen van de onderwijseenheid.
  - Kijk naar de relatie met de eindkwalificaties (bv. bachelordoelen).
  - Kijk naar de doelformuleringen: zijn die voldoende concreet?
  - Zijn er criteria en/of al bestaande beoordelingsvoorschriften?
- ❖ Stel criteria op.
  - Waaraan kan men zien in hoeverre de student de doelen bereikt heeft?
  - Aggregeer ze tot een overzichtelijk aantal.
  - Probeer ze in trefwoorden te kenschetsen; zie ook [↓](#) 2.1
- ❖ Bepaal de norm.
  - Hoe ziet, voor elk criterium, een prestatie eruit die wij *nét* voldoende achten?
  - Beschrijf dit in één of twee volzinnen. Dit levert een kolom met descriptoren.
- ❖ Bepaal 'onvoldoende' en 'goed' (of andere en/of meer waarderingen, zie [↓](#) 2.2)
  - Als bij het bepalen van de norm. Vermijd relatieve verwijzingen naar de andere descriptoren (dus niet: beter dan...)
  - Beschrijf de descriptoren en vergelijk ze met die van de andere waarderingen. Zijn ze gelijk van aard? Voldoende onderscheidend?
- ❖ Beschrijf grensgevallen
  - Onderzoek wanneer een prestatie op een criterium zo slecht is dat de aanduiding 'onvoldoende' niet meer adequaat is, en onderzoek wat een prestatie excellent maakt. Vaak heeft het geen zin daarvoor aparte kolommen met descriptoren te maken. Beschrijf of verwijs naar aparte regelingen (zie [↓](#) 2.5).
- ❖ Bepaal weging en beoordelingsmethode
  - Bezie of de criteria onderling even belangrijk zijn; zoniet, deel ze anders in (zie [↓](#) 2.1), of bepaal een weegmethode (zie [↓](#) 2.5).
  - Bepaal hoe de totaalscore berekend wordt.
  - Bepaal hoe het eindoordeel wordt bepaald (zie [↓](#) 2.5).

- ❖ Itereer
  - Spring telkens terug naar eerdere stappen in dit ontwikkelproces. Vaak wordt pas tijdens het formuleren van de descriptoren duidelijk wat de eigenlijke doelen zijn.
  - Herzie indien nodig de doelen of de formuleringen ervan opdat die meer overeenstemmen met datgene wat getoetst en beoordeeld wordt.
- ❖ Krimp
  - In rubricdiscussies neigt men ernaar steeds meer bepalingen en verfijningen aan te brengen. Uiteindelijk werkt al die detaillering averechts. Vat samen, aggregeer, laat enige ruimte voor interpretatie. Streef naar één A4-tje.
- ❖ Test
  - Leg de rubric voor aan personen buiten het ontwikkelteam en laat hen ermee oefenen. Observeer wat er gebeurt, vraag reacties, analyseer eventueel hoe de rubric wordt toegepast.
  - Bespreek de bevindingen en stel waar nodig bij.
- ❖ Een rubric is nooit echt af.
  - Leg de rubric vast zoals die dit jaar gebruikt gaat worden.
  - Verzamel gedurende het jaar materiaal dat duidelijk bij een bepaalde descriptor past en materiaal dat juist voor twijfel zorgde.
  - Evalueer aan het eind van het jaar en stel bij.

2. Hoe ziet een rubric eruit?

2.1 Wat staat er van boven naar beneden?

In een rubric wordt de beoordeling uitgesplitst naar een aantal **aspecten** van de prestatie; bij voorkeur een beperkt aantal. Idealiter overlappen die niet. Hoe die uitsplitsing gebeurt, is afhankelijk van de aard van de toetsing.

- ❖ **Criteria** zijn de maatstaven waarmee gemeten wordt. Een presentatie wordt bijvoorbeeld beoordeeld op structuur, logische consistentie, originaliteit, taalgebruik, voordracht, etcetera.
- ❖ Indien de rubric een vaardigheid beschrijft die op grond van verschillende prestaties getoetst wordt, kan een indeling naar de **toetsonderdelen** praktisch zijn. Eventueel kunnen daaronder criteria volgen die juist deze onderdelen overstijgen.
- ❖ **Eisen** horen niet thuis in een rubric. Als niet aan een eis voldaan is, wordt überhaupt niet getoetst. Een eis is bijvoorbeeld: de samenvatting is een week tevoren ingeleverd. Onderzoek welke criteria elders in de opleiding gebruikt worden en hoe die benoemd worden. Gebruik zoveel mogelijk dezelfde; daardoor wordt het namelijk gemakkelijker om deelbeoordelingen over rubrics heen te aggregeren. (Zie [↑](#) 1.3 g en i)

Soms zijn sommige criteria belangrijker dan andere.

- ❖ Dit kunt u aanpakken met een **weging**. Geef elke rij een weefactor, of vermeld in elke cel het aantal punten dat die waard is. Bij de beoordeling wordt deze weging verrekend.
- ❖ U kunt ook een belangrijk criterium in tweeën **splitsen**, of twee weinig belangrijke **samenvoegen**, als dat inhoudelijk kan. Op die manier blijft de rubric inzichtelijk en hoeft er niet getalsmatig gewogen te worden.

2.2 Wat staat er van links naar rechts?

De prestaties worden per criterium gewaardeerd (gescoord) op een schaal. Dat is niet per se dezelfde als de schaal waarop het eindoordeel wordt uitgedrukt.

Globaal gezien komen drie typen waarderungen voor:

- ❖ Uitdrukking van de *kwaliteit* van de prestatie op het betreffende criterium. Bijvoorbeeld:
  - onvoldoende – voldoende – goed
  - idem, in cijfers: 4 – 6 – 8
  - slecht – onvoldoende – juist voldoende – ruim voldoende – goed – zeer goed - uitmuntend
  - 4 en minder – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 en beter
- ❖ Uitdrukking van de mate van *gevorderdheid* van degene die op dat curriculum een dergelijke prestatie levert. Bijvoorbeeld:
  - emerging – developing – proficient – advanced
  - beginner – gevorderde – expert
  - niveau 1 – niveau 2 – niveau 3
- ❖ Neutrale schaal: meer punten = beter van kwaliteit of verder gevorderd
  - 1 – 2 – 3 – 4

2.3 Wat staat er in de cellen?

In principe bestaat elke descriptor uit een of meer zinnen die de betreffende kwaliteit van de prestatie op het betreffende criterium beschrijven. De beoordeling van de prestatie van de student zou dan kunnen bestaan uit de verzamelde omcirkelde descriptoren; ze zou ook zonder rubric begrijpelijk zijn.

In de praktijk kan dat leiden tot veel tekst en veel herhaling van tekst in naast elkaar gelegen cellen, vooral als de rubric veel kolommen heeft. Ze wordt onhandig groot en bevat voor de beoordelaars (die veel met die rubric werken) veel ballast. Er zijn drie mogelijke manieren om daarmee om te gaan.

- ❖ Zet in opvolgende cellen telkens alleen datgene wat extra is ten opzichte van de linksgelegen cel. Dit werkt bij rubrics die niveaus van gevorderdheid beschrijven. Boven de rubric komt dan bijvoorbeeld "Elk niveau sluit het lagere niveau in; alleen nieuwe kwaliteiten zijn vermeld."
- ❖ Gebruik beknopte termen en leg met voetnoten uit wat er onder die termen wel en niet verstaan kan worden. Veelal is één maal lezen van die voetnoten genoeg.
- ❖ Herformuleer elk criterium zo, dat het een halve zin wordt die eindigt met "...". De descriptoren in de cellen vormen dan varianten van de tweede helft van die zin.

Voorbeeld: het criterium 'wetenschappelijke onderbouwing van je diagnose', getoetst in een mondeling tentamen.

Je referentie aan medische theorie...

cel met waarde 5: *... is vaak incorrect* of niet relevant*.*

cel met waarde 7: *... is grotendeels correct en relevant.*

cel met waarde 9: *... is correct en kritisch en relevant en komt zelfstandig tot stand.*

(* met buiten de rubric de concretisering van *incorrect* en *relevant*).

Bovendien is het raadzaam om descriptoren te voorzien van karakteristiek en eenduidig **voorbeeldmateriaal** in de vorm van tekst, afbeeldingen of videofragmenten. Voor de beoordelaars moet dat tot grotere betrouwbaarheid van hun waarderingen leiden. Voor de studenten is het goed oriëntatie- en oefenmateriaal; laat hen bijvoorbeeld eerst onderling beslissen welk voorbeeld bij welke descriptor behoort.

Het vergaren van zulk materiaal is niet eenvoudig. Het kan een extra aandachtspunt voor beoordelaars zijn: signaleer voorbeelden – dus ook slechte, maar duidelijke voorbeelden – opdat die voortaan gebruikt kunnen worden.

2.4 Waar dient de schrijfruimte voor?

De rubric omvat niet alles; en zelfs als ze dat zou doen, is het voor de gebruikers onprettig om alleen cellen te mogen omcirkelen of aantikken en verder niets. Op papier heeft ieder nog de mogelijkheid in de marges te schrijven, maar in een digitale rubric kan dat alleen als er een tekstveld voor is.

Enkele redenen om een tekstveld te maken.

- ❖ Het tekstveld nodigt **beoordelaars** uit om bovenop de deelwaarderingen en het eindoordeel nog extra terugkoppeling of verantwoording te geven.

- ❖ Het nodigt **studenten** uit om verder te kijken dan alleen de zaken die in de rubric gegeven zijn. In de oriëntatiefase kunnen ze daar extra ambities beschrijven. (In [↑ 1.3 f](#) heeft een student zelfs een extra rij erbij getekend).
- ❖ Voor **medestudenten** en **begeleiders** die een rubric in de leerfase gebruiken om een studentprestatie educatief te toetsen vormt het tekstveld een mogelijkheid om extra terugkoppeling te geven.
- ❖ Voor het **ontwikkelteam** vormt het bestaan van het tekstveld een goed argument om niet alles in de rubric te willen vangen. Het team kan beoordelaars aanwijzingen geven over beoordelings- en terugkoppelingszaken die in het tekstveld kunnen worden behandeld.
- ❖ Voor **evaluatiedoelinden** is wellicht een tweede tekstveld te overwegen, waarin beoordelaars notities maken over problemen die ze tegenkwamen tijdens de beoordeling. Het ontwikkelteam moet zorgvuldig overwegen en duidelijk maken wat er met de tekst in de verschillende tekstvelden gebeurt: wie kan schrijven, wie kan lezen, hoe wordt het opgeslagen, etcetera.

2.5 Hoe bereken je het eindoordeel?

Doordat een rubric een tabel is waarin de beoordelaar cellen selecteert, kan er een totaalscore uit berekend worden. Op grond daarvan bepaalt de examinator het eindoordeel.

NB: Ter wille van de helderheid proberen we in dit stuk onderscheid te maken tussen het finale beoordelingsproces (de 'eindbeoordeling') en het *resultaat* ervan, het 'eindoordeel'. We vermijden het woord 'eindcijfer' omdat het eindoordeel lang niet altijd in een getal wordt uitgedrukt. Velen vinden 'oordeel' te hardvochtig klinken en gebruiken 'beoordeling' ook voor het beoordelingsresultaat.

Berekende totaalscore

- ❖ Als de waarderingen in woorden zijn uitgedrukt, moeten deze ook in getallen vertaald zijn om ermee te kunnen rekenen. Onvoldoende – voldoende – goed wordt dan meestal of 4 – 6 – 8.
- ❖ Om te kunnen beoordelen telt de examinator de waarden van de geselecteerde cellen op en deelt die door het aantal rijen. Dat levert dan de totaalscore.
- ❖ Eventueel kan op sommige criteria (= rijen) een weging worden toegepast. Vooral voor handmatige berekeningen dient een helder systeem gekozen te worden dat fouten voorkomt. Twee voorbeelden:
  - Werk niet met 4 – 6 – 8 maar met punten, bv. 1 – 2 – 3. Voor een criterium dat dubbel weegt zijn de punten dan 2 – 4 – 6. De punten moeten dan *in* de cellen vermeld staan. Maak een tabelletje dat het aantal behaalde punten (de totaalscore) vertaalt naar de schaal die de examinator hanteert (bv. 32 punten = 6, 40 punten = 8, etc.)
  - Vermeld per criterium (= per rij) een weegfactor. Veronderstel dat de examinator bij het berekenen van de totaalscore deze factor correct toepast.

Het nadeel van weging is dat de rubric daardoor 'optisch' niet meer klopt: een cirkel om een cel van een extra belangrijk criterium ziet er net zo uit als een om een minder belangrijk criterium. Overweeg om criteria te splitsen of samen te voegen (zie [↑ 2.1](#)).

Van totaalscore naar eindoordeel

Er zijn verschillende manieren om van de berekende totaalscore naar een eindoordeel te komen.

- ❖ Het eindoordeel is per definitie *gelijk* aan de berekende score.
- ❖ De examiner geeft het eindoordeel na de berekende score *gezien* te hebben. Op deze manier is er toch ruimte voor beoordeling van aspecten die niet goed door de rubric afgedekt zijn. Indien de examiner afwijkt, schrijft hij een toelichting.
- ❖ Tenslotte is het mogelijk om überhaupt *geen totaalscore* te berekenen. De examiner geeft als vanouds een *holistisch* eindoordeel, maar wel na de deelwaarderingen in de rubric omcirkeld te hebben. Zo is de rubric meer een hulpmiddel dan een voorschrift.

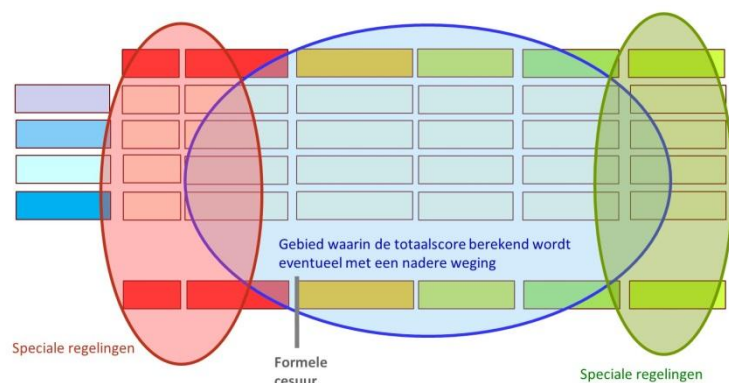
Compenseren, maar niet vergeten

In een rubric wordt zichtbaar dat prestaties op sommige criteria onvoldoende kunnen zijn terwijl de totaalscore toch voldoende is. Het ene criterium compenseert voor het andere. Soms vinden beoordelaars het onjuist dat op deze wijze onvoldoendes geaccepteerd worden. Daarover zijn drie zaken op te merken.

- ❖ Bij beoordelingen zonder rubric vindt deze compensatie in feite ook plaats, alleen is deze minder zichtbaar. "Op dit criterium presteerde je onder de maat, maar omdat die en die heel behoorlijk waren krijg je toch een voldoende."
- ❖ Juist doordat de onvoldoendes op criteria door de rubric zichtbaar worden, zijn ze ook bespreekbaar. Met name de student en de begeleider kunnen hier veel mee doen.
- ❖ Indien de deelwaarderingen van verscheidene rubricbeoordelingen centraal worden opgeslagen, kan goed aan het licht komen dat een student op bepaalde criteria telkens onvoldoende scoort. Dit kan in het educatieve traject gebruikt worden (zie [↑ 1.3 g](#)) en het zou zelfs tot een extra beoordeling kunnen leiden.

Zeldzame grensgevallen

De descriptoren in een rubric beschrijven vooral de meest voorkomende gevallen. Het loont niet de moeite om ook de extreme gevallen apart voor elk criterium uit te schrijven: de excellente prestaties en de zwaar onvoldoende prestaties. Voor beide zijn doorgaans aparte criteria, regelingen en eventueel maatregelen voorhanden.

Het is wel van belang om in of bij een rubric deze gevallen te benoemen. Anders ontstaat er een situatie waarin, in cijfers uitgedrukt, de 4 en de 10 volledig buiten beeld blijven, en dat is onwenselijk. Juist de extremen in negatieve en positieve zin vereisen extra aandacht.

3. Verder studeren

- ❖ Wikipedia,
[https://en.wikipedia.org/wiki/Rubric_\(academic\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Rubric_(academic))
De sectie *Steps to create a scoring rubric* (27 februari 2015) bevat een inspirerende manier om een rubric op grond van input van studenten te laten ontstaan.
- ❖ Google naar afbeeldingen van rubrics. U krijgt een snelle indruk van de enorme diversiteit en wellicht enkele bruikbare ideeën.
- ❖ Stevens, D. & Levi, Antonia J. (2013). *Introduction to Rubrics: An Assessment Tool to Save Grading Time, Convey Effective Feedback, and Promote Student Learning*. Sterling, VA: Stylus Publishing.
- ❖ van den Berg, B.A.M.; van de Rijt, B.A.M.; Prinzie, P. (2014). *Beoordelen van academische schrijfvaardigheden met digitale rubrics*. *Onderzoek van Onderwijs*, volume 43, pp. 6 – 14
<http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/293956>
- ❖ Huisman, W. (2015). *Het beoordelen van klinisch redeneren. Mondeling tentamineren van coassistenten*. Laatste versie via www.willibrordhuisman.nl/onderwijsadvies/65
Deze notitie bereidt examinatoren en studenten van de opleiding Geneeskunde van de Radboud Universiteit voor op de beoordeling van het klinischredeneervermogen met behulp van een rubric.
- ❖ Huisman, W. (2015) *Toetsing, terugkoppeling, beoordeling*. Laatste versie via www.willibrordhuisman.nl/onderwijsadvies/67
Deze zelfstudiemodule in de vorm van geannoteerde powerpointschema's geeft u een begrippenkader dat consistent is met het in deze notitie gehanteerde.

=====

4. Meer informatie en ondersteuning

Meer informatie kunt u vinden op :

<https://www.radboudumc.nl/Onderwijs/Docenten/Pages/Toetsing.aspx>

Ook kunt u contact opnemen met de Toetsservice: toetsservice@radboudumc.nl